

KIRJALLINEN KYSYMYS 281/2011 vp

Lapsettomien leskien leskeneläkkeen ikärajojen laajentaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Lapsettomien leskien leskeneläkettä saavat tämänhetkisen lainsäädännön mukaan 50—65-vuotiaat lesket. Kukaan ei voi kuitenkaan valita sitä päivää, jolloin jää leskeksi, eikä lapsettomuuskaan ole aina parin oma valinta. Taloudelliset vastuut ovat olemassa myös lapsettomilla aviopareilla. Leskeksi jääminen aiheuttaa taloudessa toisen tulonlähteen poistumisen, minkä jälkeen leski joutuu yksinään jatkamaan taloudenpitoa menojen kuitenkin merkittävästi vähentyneenä. Ikäraja ja lapsettomuus ovat kohtuuttomia epäkohtia perhe-eläkeläisissä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksi lapsettomien leskien leskeneläke on rajattu vain 50—65-vuotiaille ja

mitä hallitus aikoo tehdä ikärajojen laajentamiseksi, jotta lapsettomilla leskillä on yhtäläiset oikeudet leskeneläkkeeseen?

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 2011

Osmo Kokko /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Osmo Kokon /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 281/2011 vp:

Miksi lapsettomien leskien leskeneläke on rajattu vain 50—65-vuotiaille ja

mitä hallitus aikoo tehdä ikärajojen laajentamiseksi, jotta lapsettomilla leskillä on yhtäläiset oikeudet leskeneläkkeeseen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lakisääteisten perhe-eläkkeidemme tarkoituksena on turvata lesken ja lasten toimeentulo perhehuoltajan kuoltua. Perhe-eläketurva muodostuu kahdesta rinnakkaisesta järjestelmästä. Työeläkelakien mukaisella perhe-eläkkeellä korvataan sitä ansiotulon menetystä, joka perheelle aiheutuu huoltajan kuolemasta. Kansaneläkejärjestelmän mukaisella yleisellä perhe-eläkkeellä puolestaan turvataan lesken ja lasten vähimmäistoimeentulo. Lisäksi lakisääteisen tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmän mukaisella perhe-eläkkeellä turvataan työtapaturmaisesti tai ammattitautiin kuolleen perhehuoltajan omaisten toimeentulo. Tapaturmavakuutuslain mukainen perhe-eläke on ensisijainen etuus työ- ja yleiseen perhe-eläkkeeseen nähden.

Perhe-eläkesäännöksissä lähtökohtana on avioliittolain ja lapsen elatuksesta annetun lain säännökset puolisoiden velvollisuudesta ottaa osaa puolisonsa ja lasten elatukseen. Leskeneläkkeellä korvataan avioliittolaissa tarkoitettua puolisoiden keskinäisen elatusvelvollisuuden poisjääntiä puolison kuoleman johdosta. Leskeneläk-

keen saamisedellytyksissä on otettu huomioon lesken lisääntyneet mahdollisuudet saada omia eläke- ja ansiotuloja. Lapseneläkkeellä pyritään korvaamaan kuolleen puolison pois jäänyttä elatusosuutta lapsen elatuksesta. Edunjäätäjän alle 18-vuotiaalla lapsella on aina oikeus lapseneläkkeeseen.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmän mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus kaikilla sellaisilla leskillä, jotka olivat avioliitossa edunjäätäjän kanssa tämän kuollessa ja olivat solmineet avioliittonsa ennen edunjäätäjän 65 vuoden ikää ja joilla on tai on ollut yksi tai useampia yhteisiä lapsia edunjäätäjän kanssa. Yhteisen lapsen tilanteessa leskeneläkeoikeuden piiriin kuulumiselle ei ole säädetty lesken iän ja avioliiton keston suhteen minkäänlaisia rajoituksia. Sellaisessa tilanteessa, jossa leskellä ei ole eikä ole ollut yhteistä lasta edunjäätäjän kanssa, leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on edunjäätäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta, avioliitto on solmittu ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta ja avioliitto on kestänyt vähintään viisi vuotta. Työeläkejärjestelmässä edunjäätäjän kuollessa leskeltä edellytetty 50 vuoden ikä ei kuitenkaan koske pitkäaikaisesti työkyvyttömäksi tullutta leskeä.

Leskellä, joka täyttää 65 vuotta, on oikeus omaan kansaneläkkeeseen. Siten kansaneläkejärjestelmän mukainen leskeneläkeoikeus päättyy kaikkien leskien osalta lesken täyttäessä kansaneläkelain mukaisen 65-vuoden vanhuuseläkeiän. Työeläkejärjestelmässä leskeneläkeoikeus jatkuu ilman yläikärajaa.

Tapaturma- ja ammattitautivakuutuslainsäädännön mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus edunjäätäjän aviopuolisolla. Myös edunjäätäjän avopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avopuolisolla on yhteinen lapsi tai viranomais-

ten vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Jos avioliitto tai avoliitto on solmittu sen jälkeen, kun edunjättäjän kuolemaan johtanut tapaturma oli sattunut tai kun edunjättäjä oli sairastunut kuolemaan johtaneeseen ammattitautiin, oikeutta leskeneläkkeeseen ei kuitenkaan ole, jollei liitosta ole syntynyt lasta tai liitto ole jatkunut kolmea vuotta. Leskeneläkeoikeutta ei ole mitenkään rajoitettu lesken iän perusteella.

Perhe-eläketurvan lisäksi lakisääteinen eläkejärjestelmä takaa kullekin henkilölle oman eläketurvan. Jos henkilön työeläke jää pieneksi tai hänelle ei ole karttunut ollenkaan työeläkettä, hänen eläkettään täydennetään kansaneläkkeellä.

Lapsettomien leskien leskeneläkeoikeuden laajentamiseen ei ole ilmennyt tarvetta.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2011

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 281/2011 rd undertecknat av riksdagsledamot Osmo Kokko /saf:

Varför är rätten till efterlevandepension för barnlösa efterlevande begränsad bara till 50—65-åringar och

vad tänker regeringen göra för att utvidga åldersgränserna så att barnlösa efterlevande får samma rätt till efterlevandepension?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Syftet med våra lagstadgade familjepensioner är att trygga försörjningen för den efterlevande maken och barnen efter familjeförsörjarens död. Familjepensionsskyddet består av två parallella system. Med familjepensionen enligt arbetspensionslagarna ersätts det inkomstbortfall som drabbar familjen om försörjaren avlider, medan den allmänna familjepensionen som utbetalas med stöd av folkpensionssystemet tryggar en minimiinkomst för den efterlevande maken och barnen. Familjepension enligt det lagstadgade olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringssystemet tryggar dessutom inkomsten för anhöriga till familjeförsörjare som omkommit genom olycksfall i arbetet eller till följd av yrkessjukdom. Familjepension enligt lagen om olycksfallsförsäkring är en primär förmån i förhållande till arbetspensionen och den allmänna familjepensionen.

Bestämmelserna om familjepension grundar sig på bestämmelserna i äktenskapslagen och i lagen om underhåll för barn om makars skyldighet att delta i försörjningen av sin make och sina

barn. Om den ena maken dör ersätter efterlevandepensionen bortfallet av makarnas inbördes underhållsskyldighet enligt äktenskapslagen. I villkoren för beviljandet av efterlevandepension har man beaktat den efterlevande makens ökade möjligheter att få egna förvärvs- och pensionsinkomster. Syftet med barnpensionen är att ersätta bortfallet av den döda makens andel av barnets underhåll. Förmånslåtares barn under 18 år har alltid rätt till barnpension.

En efterlevande som var gift med förmånslåtaren när denna avled och som hade ingått äktenskapet innan förmånslåtaren fyllde 65 år och som har eller har haft ett eller flera gemensamma barn med förmånslåtaren har alltid rätt till efterlevandepension enligt arbets- och folkpensionssystemet. I de fall där det finns ett gemensamt barn har den efterlevande rätt till efterlevandepension oavsett ålder och äktenskapets längd. Begränsningarna för vem som har rätt till efterlevandepension gäller bara efterlevande som inte har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtaren. Den efterlevande har rätt till efterlevandepension om han eller hon har fyllt 50 år då förmånslåtaren avlider, äktenskapet har ingåtts innan den efterlevande fyllde 50 år och äktenskapet har varat i minst fem år. En efterlevande som blivit långvarigt arbetsoförmögen behöver enligt arbetspensionssystemet inte ha fyllt 50 år vid förmånslåtarens död.

Efterlevande har rätt till egen folkpension när de fyller 65 år. Rätten till efterlevandepension enligt folkpensionssystemet upphör således alltid när den efterlevande maken uppnår åldern för ålderspension enligt folkpensionslagen, dvs. 65 år. Inom arbetspensionssystemet kvarstår rätten till efterlevandepension utan någon sådan övre åldergräns.

Rätt till efterlevandepension enligt lagstiftningen om olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkring har förmånslåtarens make. Också förmånslåtarens sambo har rätt till efterlevandepension om samborna har ett gemensamt barn eller ett av myndigheterna fastställt avtal om inbördes underhåll. Om äktenskapet eller samboförhållandet har ingåtts efter det olycksfall som ledde till förmånslåtarens död eller efter att förmånslåtarens insjuknat i den yrkessjukdom som ledde till döden, har den efterlevande dock ingen rätt till efterlevandepension, om inget barn fötts i äktenskapet eller förhållandet eller om äktenskapet el-

ler förhållandet inte har varat i tre år. Rätten till efterlevandepension är inte på något sätt begränsad till den efterlevande makens ålder.

Förutom familjepensionsskydd garanterar vårt lagstadgade pensionssystem var och en ett eget pensionsskydd. Om personens arbetspension är liten eller om han eller hon inte överhuvudtaget har tjänat in någon arbetspension, kompletteras pensionen med folkpension.

Det har inte framkommit något behov av att utvidga rätten till efterlevandepension för barnlösa efterlevande.

Helsingfors den 29 november 2011

Social- och hälsovårdsminister Paula Risikko